

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

اللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَعَجِّلْ فَرَجَهُمْ

مطالعات اجتماعی

پایه دوازدهم
دوره دوم متوسطه حرفه‌ای

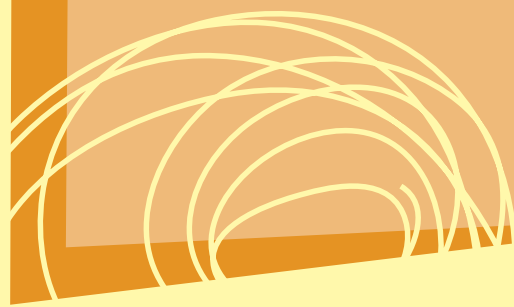
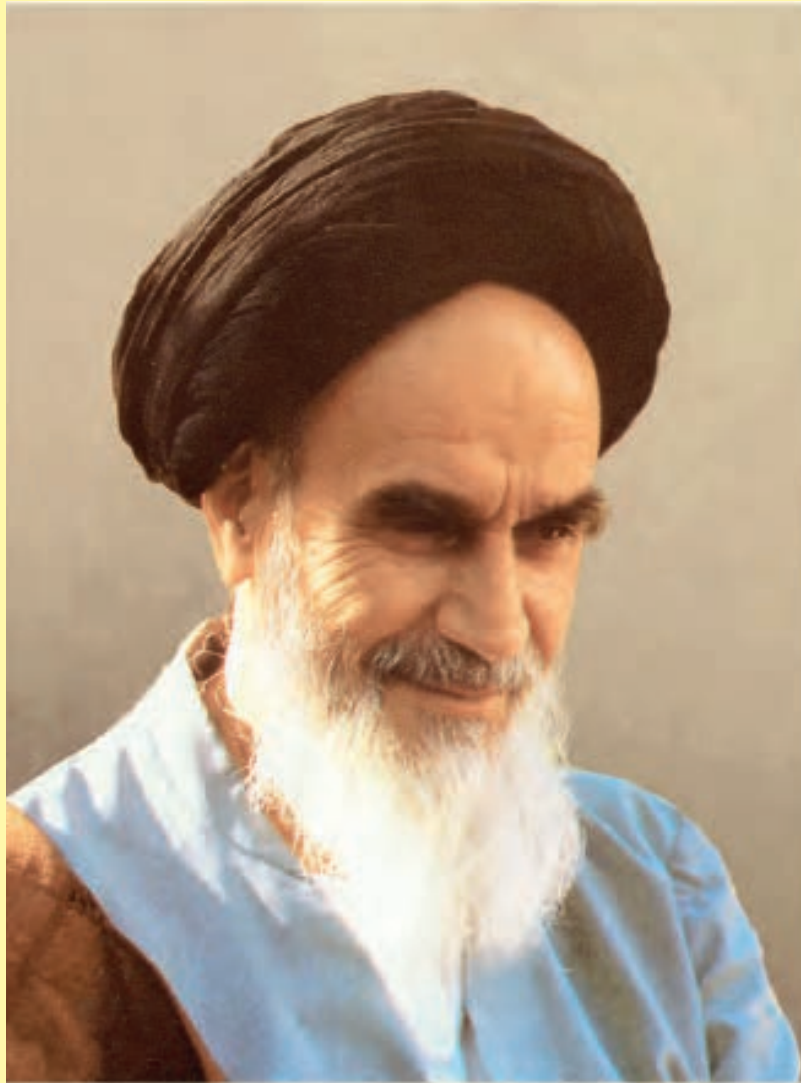

وزارت آموزش و پرورش سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور

- نام کتاب:** مطالعات اجتماعی - پایه دوازدهم دوره دوم متوسطه حرفه‌ای - کد ۵۱۲۰۷۱
- پدیدآورنده:** سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور
- مدیریت برنامه‌ریزی درسی و تألیف:** معاونت برنامه‌ریزی آموزشی و توان‌بخشی
- شناسه افزوده برنامه‌ریزی و تألیف:** فریده رئیسی ماکبانی، مانیا پدیدار، مهری کریمیان، نسرین معصومی (اعضای گروه تألیف) - زهره خداجو (ویراستار)
- مدیریت آماده‌سازی هنری:** اداره چاپ و انتشارات سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور
- شناسه افزوده آماده‌سازی:** احمدرضا امینی (مدیر امور فنی و چاپ) - زهرا محمد نظامی (امور فنی) - فاطمه پزشکی (تصحیح) - حمید ثابت کلاچاهی، راحله زادفتح‌اله (امور فنی رایانه‌ای) - طاهره حسن‌زاده (طراح جلد) - حسین وهابی (مدیر هنری، طراح گرافیک و صفحه‌آرا) - هاتف همایی، حمیدرضا همتی، سیدمهدی صفوی، محمدابراهیم مهراسبی، مهدی منعم، حسین شکرانی مقدم، حسین پورمحمدی، مهدی مرزاد (عکاسان)
- نشانی سازمان:** تهران: خیابان انقلاب، خیابان برادران مظفر، شماره ۶۶، تلفن: ۶۶۹۷۰۴۵۵، کدپستی: ۱۴۱۶۹۳۵۶۸۴
- ناشر:** شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران: تهران - کیلومتر ۱۷ جاده مخصوص کرج - خیابان ۶۱ (دارو پخش) تلفن: ۵ - ۴۴۹۸۵۱۶۱، دورنگار: ۴۴۹۸۵۱۶۰، صندوق پستی: ۱۳۹ - ۳۷۵۱۵
- چاپخانه:** شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران «سهامی خاص»
- سال انتشار:** ۱۴۰۲

برای دریافت فایل pdf کتاب‌های درسی به نشانی www.chap.sch.ir مراجعه نمایید.

کلیه حقوق مادی و معنوی این کتاب متعلق به سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور است و هرگونه استفاده از کتاب و اجزای آن به صورت چاپی و الکترونیکی و ارائه در پایگاه‌های مجازی، نمایش، اقتباس، تلخیص، تبدیل، ترجمه، عکس برداری، نقاشی، تهیه فیلم و تکثیر به هر شکل و نوع بدون کسب مجوز از این سازمان ممنوع است و متخلفان تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

بسمه تعالی

فرایند تولید برنامه درسی مجموعه فعالیت‌های نظام‌مند و طرح‌ریزی شده‌ای است، که تلاش دارد ابعاد چهارگانه زیر نظام برنامه درسی (طراحی، تدوین، اجرا و ارزشیابی) را در یک فعالیت منسجم، هماهنگ با غایت و اهداف نظام تعلیم و تربیت رسمی سازماندهی نماید.

در تدوین محتوای کتب دانش‌آموزان با نیازهای ویژه که بخشی از فرایند برنامه‌ریزی درسی است، سعی شده تا ملاحظات ساحت‌های تربیتی حاکم بر فلسفه تعلیم و تربیت که ناظر بر رشد و توانمندی دانش‌آموزان برای درک و فهم دانش پایه و عمومی، کسب مهارت‌های دانش‌افزایی، به‌کارگیری شیوه تفکر علمی و منطقی، توان تفکر انتقادی، آمادگی جهت بروز خلاقیت و نوآوری و نیز کسب دانش، بینش و تفکر فناورانه برای بهبود کیفیت زندگی است، مورد توجه قرار گیرد. این محتوا با فراهم نمودن فرصت‌های مناسب برنامه درسی ضمن تأکید بر انعطاف در عین ثبات و همه‌جانبه‌نگری و توجه به هویت ویژه متریبان با نیازهای خاص، زمینه‌ساز دستیابی دانش‌آموزان به کسب شایستگی‌های لازم (توانمندی‌ها، مهارت‌ها) می‌باشد.

امید است این محتوا در تحقق اهداف مؤثر باشد و معلمان عزیز و گرامی با بهره‌گیری از این کتاب بتوانند فراگیران را در دستیابی به صلاحیت‌های فردی و اجتماعی یاری نمایند.

این کار بزرگ حاصل همکاری صمیمانه کارشناسان سازمان آموزش و پرورش کودکان استثنایی و گروه‌های تألیف کتاب‌های درسی می‌باشد، شایسته است از تلاش و مساعی این عزیزان و همکاران سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی وزارت متبوع که در مراحل چاپ و آماده‌سازی ما را یاری داده‌اند، تقدیر و تشکر نماییم. در اینجا از همه همکاران و صاحب‌نظران درخواست می‌نمایم، تا نظرات و پیشنهادهای خود را در خصوص این محتوا به این سازمان منعکس نمایند.

معاون وزیر و رییس سازمان

آموزش و پرورش استثنایی کشور

سخنی با همکاران گرامی

امروزه رشد همه جانبه‌ی دانش آموزان، مهم‌ترین هدف تعلیم و تربیت محسوب می‌شود و تربیت جامع و همه‌جانبه‌ی زمانی تحقق می‌یابد که تمام توانایی‌ها و ابعاد وجودی آنان اعم از ذهنی، بدنی، عاطفی، شخصیت فردی و اجتماعی و رشد اخلاقی و معنوی در کانون توجه قرار گیرد.

در قلمرو پرورش اجتماعی، هدف‌های زیادی را دنبال می‌کنیم؛ مانند: آموزش قوانین و اجرای صحیح آن‌ها، ارتباط با دیگران، چگونگی زندگی در اجتماع، مسئولیت‌پذیری، تولید، مصرف، خودکفایی اقتصادی و... در این درس به منظور دست‌یابی به هدف‌های فوق‌سرفصل‌های زیر در نظر گرفته شده است:

نیازها، خانواده، گروه، مؤسسات، ارتباط، حکومت، جغرافیای استان و اقتصاد که با توجه به توانایی‌های دانش‌آموزان هر پایه مفاهیمی از سرفصل‌های فوق تدریس می‌شود.

برای آشنایی با ساختار کتاب و انتخاب روشی موفق برای تدریس آن توجه همکاران عزیز را به نکات زیر جلب می‌کنیم:

- در طراحی و انتخاب محتوای کتاب سعی شده از موضوعات مورد نیاز فرد و اجتماع استفاده شود.

- متن درس‌ها ساده و روان نگارش یافته است.

- تصاویر از موقعیت‌های واقعی انتخاب شده است.

- در انتخاب مفاهیم، دانسته‌های دانش‌آموزان مبنا قرار گرفته است.

- در ابتدای هر درس برای ایجاد انگیزه و برانگیختن حس کنجکاوی دانش‌آموزان سؤال‌هایی مطرح شده که گاهی همراه با تصاویر است.

- پس از متن هر درس سؤال‌هایی، تحت عنوان «فکر کنید و پاسخ دهید» مطرح شده است که دانش‌آموزان با توجه به درک مفاهیم درس می‌توانند به آن پاسخ دهند. پاسخ به این سؤال‌ها متفاوت است و به تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان بستگی دارد.

- تمرین هایی با عنوان «فعالیت های تکمیلی» در نظر گرفته شده است که هدف آن ها تثبیت و تعمیم یادگیرهای انجام شده است.
- در انتهای هر درس پروژه ای با عنوان «تحقیق کنید» وجود دارد که لازم است دانش آموزان در مورد موضوع خواسته شده تحقیق انجام دهند که می تواند انفرادی یا گروهی باشد، هم چنین می توانند همکاری اعضای خانواده را نیز در برداشته باشند.

- برای ارزش یابی این درس، هم ارزش یابی مستمر و هم ارزش یابی پایانی مدنظر است. در طی تدریس، دانش آموزان باید در هر مرحله ارزش یابی شوند که بتوان مرحله بعدی را با توجه به ارزش یابی قبلی طراحی کرد.

- مطالعه ی کتاب راهنمای معلم می تواند در نحوه ی تدریس و انتخاب روش برای این درس به همکاران گرامی کمک کند.

از آن جا که این کتاب با توجه به پیچیدگی ها و ترکیب آن از بخش های مختلفی تدوین یافته است، استفاده از تجارب و نظرهای شما مربیان عزیز می تواند راهگشای ما باشد، لذا ما را از نظرهای خود بهره مند سازید. تا بتوانیم نقائص و ابهامات آن را برطرف کنیم.

فهرست مطالب

۱۱	نیاز های جوانی	درس اوّل
۱۹	خانواده	درس دوم
۲۹	گروه های شغلی	درس سوم
۳۵	مؤسّسات	درس چهارم
۴۷	ارتباط	درس پنجم
۵۳	حکومت	درس ششم
۶۱	فعالیت های اقتصادی	درس هفتم
۷۱	جغرافیا	درس هشتم

درس اول

نیازهای جوانی

همان طور که در سال های قبل خوانده اید، نیازها بر دو نوع هستند. نیازهای مادی و نیازهای غیر مادی.

با بعضی از این نیازها در محیط خانواده و مدرسه آشنا شدید و دانستید چگونه می توان این نیازها را برطرف کرد.

تصاویر زیر برخی از نیازهای انسان را در مراحل مختلف زندگی نشان می دهد، در باره ی این نیازها گفت و گو کنید:

کودک

نوجوان

جوان ۸ ساله

جوان ۲۵ ساله

همان طور که متوجه شدید، انسان در هر مرحله از زندگی نیازهای مختلفی دارد و برای برطرف کردن این نیازها در هر زمان، راه های متفاوتی نیز وجود دارد. در این جا به نیازهای دوران جوانی، که مرحله ی دیگری از زندگی انسان است، می پردازیم و راه های رفع آن را بررسی می کنیم.

گفت و گو کنید

به نظر شما نیازهای دوران جوانی کدامند؟

انسان در دوران جوانی، نیازهای زیادی دارد؛ مانند: آموزش، کار و اشتغال، تشکیل خانواده، شرکت در گروه های مختلف و بسیاری از نیازهای دیگر. حال این سؤال پیش می آید: چگونه می توان به نیازهای دوران جوانی به شکل صحیح و مناسب پاسخ داد؟ در این مورد با هم کلاسی هایتان گفت و گو کنید.

کار و تلاش

در دوران جوانی انسان در اجتماع وارد مرحله ی جدیدی می شود و نیازهای او نیز شکل تازه ای به خود می گیرد. یک جوان باید بتواند نیازهای مادی خود را تأمین کند. او می تواند از طریق کار و تلاش در یک شغل، درآمدی داشته باشد و به این ترتیب نه تنها باعث استقلال خود می شود بلکه با داشتن کار و درآمد می تواند از خانواده ی خود نیز حمایت کند.

همان طور که می دانید برای به دست آوردن یک شغل مناسب، باید به موارد مهمی توجه کرد تا میزان موفقیت در آن شغل افزایش یابد. با توجه به آموخته های قبلی خود به این سؤال پاسخ دهید:

چند عامل را برای به دست آوردن یک شغل مناسب، نام ببرید؟

هر فرد پس از به دست آوردن یک شغل مناسب، باید بتواند آن شغل را حفظ کند. برای این کار باید موارد زیر را رعایت کند:

- مسئولیت پذیری و انجام کارها به طور صحیح؛
- داشتن صداقت و امانت در کار؛
- برقراری ارتباط خوب و مناسب با همکاران و افراد مراجعه کننده؛
- تلاش و پشتکار در انجام کار؛
- سعی در بالا بردن توانایی ها برای پیشرفت در کار از طریق افزایش دانش، مهارت و تجربه؛
- رعایت قوانین و مقررات محیط کار مانند: حضور به موقع در محل کار، اطاعت از دستورات سرپرست و ...

تشکیل خانواده

انسان به محبت، عشق و آرامش در زندگی نیاز دارد. در دوران کودکی، خانواده بهترین مکان برای برآورده شدن نیازهای اوست؛ اما با ورود به مرحله ی جوانی، فرد، نیازمند آن است که خود، تشکیل خانواده دهد. در این خانواده ی جدید او با آرامش، شخصیت مستقل خود را بروز داده و با کار در داخل و خارج از خانه به استقلال دست یابد و برای این که بتواند این خانواده را حفظ کند، باید به عوامل مختلفی توجه داشته باشد و شرایطی را فراهم کند که نیازهای خانواده ی او برآورده شود.

گفت و گو کنید

چگونه می توان به حفظ آرامش و امنیت خانواده کمک کرد؟

از گفت و گوی بالا نتیجه می گیریم که عوامل زیادی در حفظ و آرامش خانواده مؤثر است؛ مانند: تفاهم، همکاری، تقسیم کار، اخلاق خوش، مسئولیت پذیری، صداقت، مشورت کردن، ابراز محبت و ...

فکر کنید و پاسخ دهید

- ۱- دو مورد از نیازهای یک جوان را بنویسید.
- ۲- کار و تلاش ممکن است چه نتایجی در برداشته باشند؟
- ۳- سه مورد از عوامل مؤثر در حفظ شغل را بنویسید.
- ۴- چرا انسان تشکیل خانواده می دهد؟
- ۵- چه عواملی در حفظ و آرامش خانواده مؤثر است؟

۱- به نظر شما برای حفظ هر یک از شغل‌های زیر چه عاملی مهم‌تر است؟ آن را بنویسید.

فروشنده‌ی لباس .....

راننده‌ی تاکسی .....

کارگر ساختمانی .....

کارمند بانک .....

۲- فرض کنید شما کارگر قسمت بسته‌بندی یک کارخانه هستید. بنویسید با هریک از افراد

زیر در محلّ کار چه رابطه‌ای برقرار می‌کنید؟

- با همکاران

.....

- با سرپرست بخش

.....

- با مدیر کارخانه

.....

۳- یک زوج جوان را در نظر بگیرید. آن‌ها می‌خواهند محلّ زندگی خود را تغییر دهند و به

خانه‌ی جدیدی بروند. به نظر شما برای موفقیت در این کار باید چه فعالیت‌هایی را با کمک هم

انجام دهند؟

.....

.....

.....

۴- شما که یک فرد جوان هستید چه نیازهایی دارید؟ آن‌ها را بنویسید.

.....

.....

تحقیق کنید

۱- با راهنمایی خانواده ی خود از میان اطرافیان، فردی را که از نظر شغلی موفق است، شناسایی کنید و در مورد عوامل این موفقیت گزارشی به دوستانتان در کلاس ارائه دهید.

.....

.....

.....

۲- خانواده موفق را شناسایی کنید و عوامل موفقیت در زندگی آن ها را بررسی کنید و در کلاس به هم کلاسی های خود ارائه دهید.

.....

.....

.....

درس دوم

خانواده

خانواده اولین و مهم ترین گروه در هر اجتماع است. پدر، مادر، خواهر، برادر و ... اعضای خانواده هستند و هر کدام سعی می کنند نیازهای یکدیگر را برطرف کنند تا نقشی مؤثر در خانواده داشته باشند.

اعضای خانواده باید تلاش کنند تا با انجام صحیح وظایف خود به صمیمیت و پایداری خانواده کمک کنند. مشورت در کارها، همکاری و همدلی، مقاومت در برابر مشکلات، پیروی از بزرگ ترهای خانواده و حفظ آرامش و امنیت آن از مهم ترین وظایف اعضای هر خانواده است. تاکنون با بعضی از این وظایف آشنا شده اید. اکنون می خواهیم درباره ی حفظ آرامش و امنیت در خانواده و عواملی که باعث برهم خوردن آن می شود، صحبت کنیم.

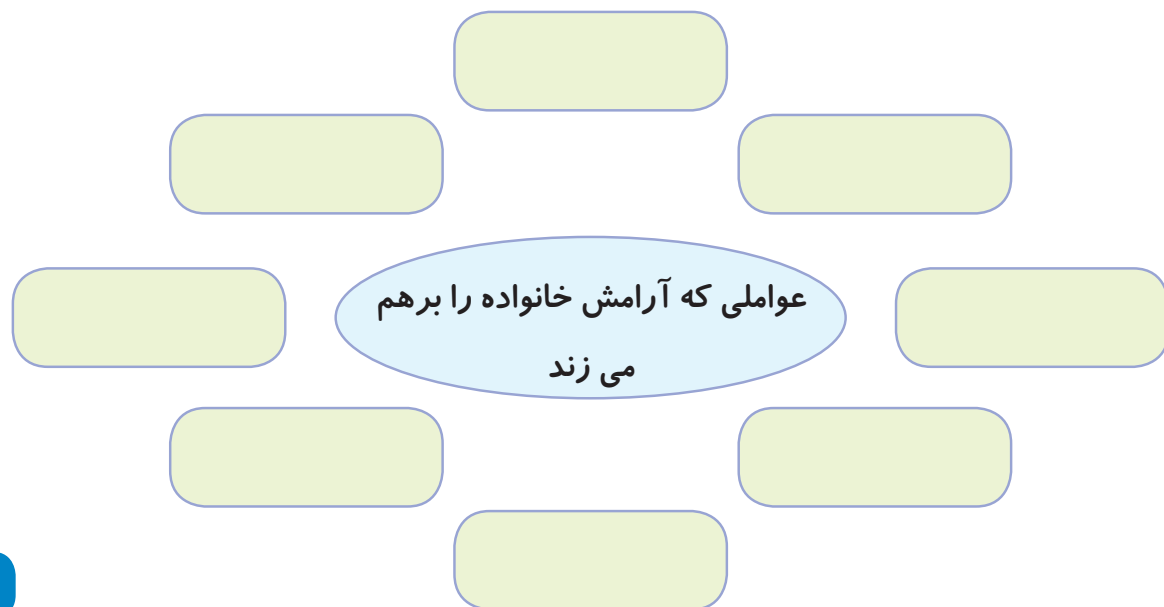
گفت‌وگو کنید

- به نظر شما چه عواملی موجب آرامش و امنیت خانواده می‌شود؟ نتایج گفت‌وگوی خود را بنویسید.

همان‌طور که بعضی از عوامل باعث ایجاد آرامش در محیط خانواده می‌شود، عوامل دیگری هم وجود دارد که این آرامش را برهم می‌زند. لازم است این عوامل را بشناسیم و تا حد امکان از آن‌ها دوری کنیم.

- آیا می‌توانید این عوامل را نام ببرید؟

مهم ترین عواملی که رعایت آن ها باعث آرامش و امنیت در خانواده می شود عبارت اند از:

* عوامل قبل از ازدواج   * عوامل بعد از ازدواج

عوامل قبل از ازدواج

همان طور که می دانید برای ازدواج و تشکیل خانواده لازم است دختر و پسر شرایطی داشته باشند.

با توجه به دانسته های قبلی در مورد این شرایط گفت و گو کنید.

شناخت کافی از یک دیگر :

برای داشتن یک زندگی موفق و آرام، ابتدا خانواده های دختر و پسر باید نسبت به یکدیگر شناخت کافی داشته باشند. این شناخت می تواند در زمینه ی اعتقادات، علاقه ها، سلیقه ها و ... باشد. همین طور دختر و پسر باید بدانند: آیا در موارد مختلف با هم تفاهم دارند یا نه؟ و با شناخت کافی برای زندگی مشترک و تشکیل خانواده تصمیم بگیرند.

گفت‌وگو کنید

فرض کنید یک دختر و پسر قصد دارند با یکدیگر ازدواج کنند. دختر علاقه دارد شغلی در بیرون از خانه داشته باشد؛ اما پسر مخالف است. نظر شما در مورد این ازدواج چیست؟ ویژگی‌های خانواده :

داشتن آمادگی جسمی، اقتصادی و شناخت کافی دختر و پسر از یکدیگر به تنهایی، برای ازدواج و تشکیل خانواده کافی نیست؛ بلکه خانواده‌های آن‌ها باید از نظر مذهبی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی باهم متناسب باشند.

تفاوت سنی :

یکی از مهم‌ترین مواردی که باید قبل از ازدواج به آن توجه شود، فاصله‌ی سنی مناسب بین دختر و پسر است. داشتن تفاوت سنی مناسب باعث می‌شود تا آن‌ها در بسیاری از موارد، هم‌فکر باشند. این امر، به تفاهم بیشتر آن‌ها کمک می‌کند و باعث ثبات و استحکام ازدواج می‌شود.

عوامل بعد از ازدواج

تفاهم قبل از ازدواج برای تشکیل خانواده لازم است؛ اما برای ادامه‌ی زندگی مشترک کافی نیست. زیرا یک زوج پس از تشکیل خانواده در ارتباط بسیار نزدیک باهم قرار می‌گیرند و بعضی از تفاوت‌ها، بعد از ازدواج شناخته می‌شود. وجود این تفاوت‌ها، طبیعی است و احترام متقابل به این تفاوت‌ها باعث آرامش و امنیت در خانواده می‌شود و زندگی مشترک را شیرین می‌کند.

همسران بعد از ازدواج برای دست‌یابی به تفاهم بیشتر لازم است به عوامل بسیاری توجه کنند که در اینجا به چند مورد اشاره می‌شود:

احترام متقابل به یکدیگر:

احترام گذاشتن به یکدیگر در زندگی مشترک اهمیت زیادی دارد. این امر از ایجاد تنش جلوگیری می‌کند و باعث می‌شود آرامش در محیط خانواده برقرار شود.

از نمونه های احترام متقابل به یکدیگر می توان به موارد زیر اشاره کرد:
صحبت کردن با لحن آرام و ملایم ، گوش کردن و توجه کامل به صحبت های یکدیگر، پرهیز
از پرخاشگری و عصبانیت، مسخره نکردن نظرهای هم و احترام به خانواده های یکدیگر.
بر آوردن انتظارات و سلیقه ها:

هر کس در زندگی، انتظارها و سلیقه های خاصی دارد که باید به آن ها توجه کرد تا در حد
امکان بر آورده شوند، لذا پس از تشکیل خانواده، توجه به این امر بسیار مهم است و باعث ایجاد
اعتماد، مهر و محبت در طرف مقابل می شود و رابطه ی بین همسران را محکم می کند.

گفت و گو کنید

به نظر شما چگونه می توان از انتظارات و سلیقه ی همسر خود آگاه شد؟

یکی از راه های شناخت بهتر، گفت و گو و پرسش از همدیگر در باره ی موارد مختلف زندگی؛
مانند: نوع رفتار در جمع، نوع پوشش، غذا و تفریح مورد علاقه و ... است.

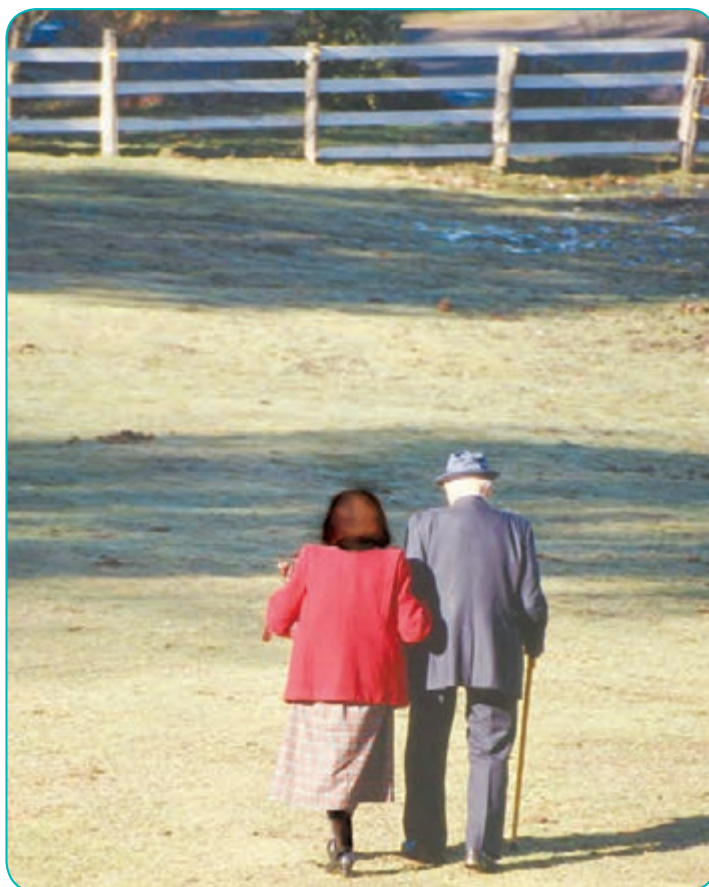
پایداری و مقاومت در برابر مشکلات:

یک زوج در زندگی مشترک ممکن است با سختی و مشکلات مختلفی روبه رو شوند؛ اما می‌توانند به کمک هم مشکلات را حل کنند و با تجربه ای که به دست می‌آورند، زندگی بهتری را بسازند.

آنان هنگام روبه رو شدن با مشکلات، باید صبر و شکیبایی داشته باشند و به دور از عصبانیت مشکل را بررسی کنند. سپس با مشورت هم، راه حل مناسبی برای آن پیدا کنند.

وفاداری، راست گویی و رازداری:

وفاداری و راست گویی باعث می‌شود همسران به یکدیگر اعتماد داشته باشند و رابطه‌ی بین آن‌ها محکم‌تر شود. علاوه بر آن همسران باید راز دار باشند و مسائل زندگی خود را فقط در خانواده مطرح کنند.

فکر کنید و پاسخ دهید

- ۱- سه مورد از مهم ترین وظایف اعضای خانواده را بیان کنید.
- ۲- خانواده های دختر و پسر، قبل از ازدواج در چه زمینه هایی باید نسبت به هم شناخت داشته باشند؟
- ۳- رعایت فاصله ی سنی مناسب بین یک زوج چه فایده هایی دارد؟
- ۴- چه مواردی باید برای تفاهم بیش تر در خانواده رعایت شود؟ دو مورد را نام ببرید.
- ۵- یکی از راه های شناخت انتظارها و سلیقه های همسران از یکدیگر را بنویسید؟
- ۶- همسران در صورت بروز مشکلات چگونه باید آن را رفع کنند؟

فعالیت‌های تکمیلی

۱- به موارد زیر توجه کنید و انتظارات صحیح همسران را از یکدیگر در جای مناسب علامت بزنید:

غلط	صحیح	
☐	☐	*احترام گذاشتن به یکدیگر
☐	☐	*مطرح کردن راز خانواده با دیگران
☐	☐	*توجه به غذای مورد علاقه ی همسر
☐	☐	*راست گو بودن با یکدیگر
☐	☐	*عصبانی شدن هنگام بروز مشکلات
☐	☐	*داشتن پوشش مناسب با توجه به علاقه ی همسر
☐	☐	*مسخره کردن نظرهای همسر
☐	☐	*صحبت کردن با صدای بلند هنگام عصبانیت
☐	☐	*گوش کردن و توجه کامل به صحبت های یکدیگر
☐	☐	*تشکر و قدردانی از زحمات همسر

۲- فرض کنید یک زوج درباره ی انتخاب نوع تفریح در روز تعطیل با هم اختلاف سلیقه دارند. به نظر شما چگونه باید مشکل خود را حل کنند؟ چند راه حل را که می تواند مشکل آن ها را حل کند، بنویسید.

راه حلّ اوّل: .....

.....

راه حلّ دوم: .....

.....

راه حلّ سوم: .....

.....

تحقیق کنید

۱- زوج موفق‌تری را شناسایی کنید و پس از مصاحبه، نقاط مشترک و تفاوت‌های آن‌ها را در جدول زیر بنویسید.

اشتراک‌ها	تفاوت‌ها
-----	-----
-----	-----
-----	-----
-----	-----

۲- در این درس با عواملی که آرامش خانواده را برهم می‌زنند آشنا شدید. تحقیق کنید هنگام بروز اختلافات جدی در خانواده، برای رفع آن از چه افراد یا مراکزی می‌توان کمک گرفت؟

.....

.....

.....

.....

۳- یک زوج ممکن است چه انتظاری از یکدیگر داشته باشند؟ آن‌ها را بنویسید:

.....

.....

.....

.....

درس سوم

گروه‌های شغلی

سال گذشته با بعضی از گروه های جامعه آشنا شدید و دانستید که هر گروه برای رفع نیازهای خاصی از جامعه تشکیل شده است.

یکی از بخش های مهم هر جامعه، که موجب پیشرفت آن می شود، کارخانه ها، کارگاه ها، محل های کسب و کار و افراد شاغل در آن ها هستند. بنابراین جامعه باید برای پیشرفت مناسب به این مراکز توجه زیادی داشته باشد. معمولاً در این مراکز گروه های شغلی تشکیل می شوند و هدف آن ها در ارتباط با مسائلی مانند: ایجاد شغل، تولید محصول یا ارائه ی خدمات مورد نیاز جامعه است. برای مثال افراد شاغل در یک کارخانه در قسمت های مختلف آن مشغول به کار هستند و هر گروه تولید قسمتی از محصول را به عهده دارند. برای این که محصولات این کارخانه با کیفیتی خوب تولید شود، بخش ها و گروه های کاری مختلف باید مواردی را رعایت کنند.

- آیا می توانید این موارد را نام ببرید؟

اطاعت از مسئول گروه، تقسیم وظایف، نظم و هماهنگی در کارها، حضور به موقع در محل کار و ... از جمله عواملی هستند که باعث تولید بیش تر و کیفیت بهتر محصول می شود. این موارد نه تنها لازم است در محیط های بزرگی مثل کارخانه ها یا اداره ها رعایت شود بلکه در کارگاه های کوچک، مغازه ها و محیط های کسب و کار نیز رعایت آن ها ضروری است.

آیا می توانید چند نمونه از کارگاه ها و محیط های کسب و کار شهر خود را نام ببرید؟

با توجه به این که در جامعه، محیط های کسب و کار مختلفی وجود دارد، نظارت و رسیدگی به مشاغل گوناگون و شیوه ی کار آن ها بسیار مشکل است. بنابر این در ارتباط با هر شغل، مراکزی تشکیل شده تا آگاهی های لازم را به افراد شاغل در آن ارائه دهد و در صورت لزوم از حقوق آن ها دفاع کند یا به شکایت های مردم از آنان رسیدگی کند. این مراکز اتحادیه های صنفی نام دارند. ممکن است در نزدیکی محل زندگی شما نیز یکی از این اتحادیه ها وجود داشته باشد.

- آیا می توانید چند اتحادیه ی صنفی را نام ببرید.

آیا می دانید صنف چیست؟

صنف به مجموعه ای از افراد می گویند که در یک شغل مشترک فعالیت می کنند؛ مانند: صنف کفّاشان، صنف نانوایان، صنف گل فروشان، صنف عکاسان و ...

معمولاً وظایف مربوط به هر اتحادیه ی صنفی را نمایندگان آن صنف انجام می دهند. این نمایندگان که با رأی اعضای صنف انتخاب می شوند، وظایفی دارند که مهم ترین آن ها عبارت اند از :

- نظارت بر اجرای صحیح قوانین و مقررات شغلی
- صدور مجوز کار (پروانه ی کسب) برای راه اندازی کسب و کار؛
- برقراری ارتباط، نظم و هماهنگی بین اعضای صنف؛
- آموزش شغلی به اعضای صنف با توجه به نیازهای جامعه؛
- قیمت گذاری تولیدات و خدمات؛
- چاپ مجله های علمی درباره ی مشاغل؛
- راه اندازی سایت اینترنتی؛
- برگزاری نمایشگاه؛
- بررسی و دفاع از حقوق اعضا؛
- رسیدگی به شکایت های مصرف کننده؛
- رسیدگی به تخلفات اعضا؛

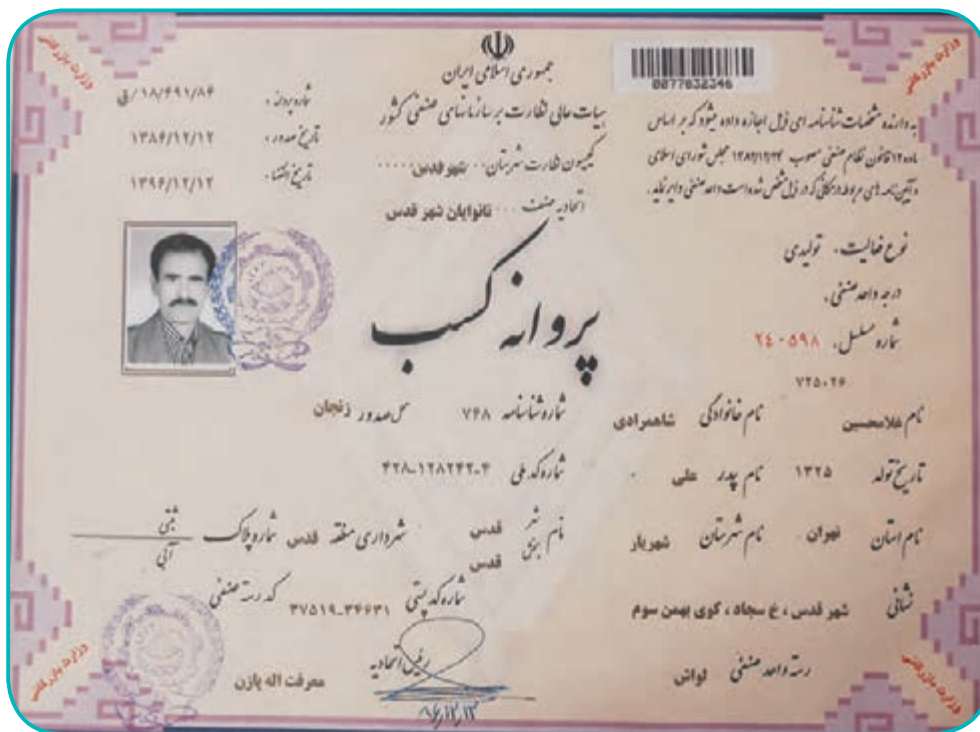

اتحادیه های صنفی با انجام وظایف خود، می توانند باعث ایجاد رقابت صحیح شوند و مراکز کسب و کار را تشویق کنند تا کیفیت خدمات و تولیدات را در جامعه بهبود بخشند.

آیا می دانید پروانه ی کسب چیست؟

پروانه ی کسب به مجوزی گفته می شود که بر اساس قانون برای شروع و ادامه ی کسب و کار به اشخاص داده می شود تا بتوانند در مکانی معین؛ مانند مغازه یا وسیله ای مشخص مثل تاکسی، کسب و کار خود را شروع کنند. برای مثال هرگاه فردی بخواهد مغازه ی نانوايي باز کند، ابتدا باید به اتحادیه ی صنف نانویان مراجعه کرده، از آنان اجازه ی کسب، درخواست کند. سپس اتحادیه براساس قانون، مدارک او را بررسی کرده، پس از بازدید از مغازه برای او پروانه ی کسب صادر می کند. به این ترتیب او می تواند مغازه ی خود را باز کرده، شروع به کار کند.

فکر کنید و پاسخ دهید

- ۱- باید در محیط های کار چه چیزهایی را رعایت کرد؟ سه مورد بنویسید.
- ۲- چرا اتحادیه های صنفی تشکیل می شوند؟
- ۳- سه مورد از وظایف اتحادیه های صنفی را بنویسید.
- ۴- اتحادیه های صنفی با انجام وظایف خود، چه تأثیری در جامعه دارند؟

فعالیت‌های تکمیلی

۱- اگر کسی از کیفیت کالایی که خریداری کرده راضی نباشد، باید چه کار کند؟

.....

۲- اگر قیمت تعیین شده ی محصولی باعث ضرر کارگاه تولید آن شود، مسئولان آن کارگاه باید به کجا مراجعه کنند؟

.....

۳- وقتی قوانین جدیدی درباره ی هر شغل نوشته و تصویب شود، چگونه به اطلاع اعضای آن صنف می‌رسد؟

.....

۴- پروانه ی کسب برای چه مواردی صادر می‌شود؟

.....

تحقیق کنید

۱- به چه شغلی علاقه دارید؟ برای این شغل چه اتحادیه ای وجود دارد؟

.....

.....

.....

.....

۲- چه مراحل باید طی شود تا مجوز شغل مورد نظرتان را دریافت کنید؟

.....

.....

.....

.....

درس چہارم

مؤسسات

در سال های گذشته با انواع مؤسسات آشنا شدید و دانستید که هر کدام از آن ها برای خدمات رسانی و رفع بخشی از نیازهای جامعه به وجود آمده است. هم چنین در مورد بعضی از خدمات آن ها مطالبی آموختید.

گفت و گو کنید

آیا می توانید چند مؤسسه را نام ببرید و در مورد خدمات آن ها توضیح کوتاهی دهید؟

همان طور که می دانید، مؤسسات می توانند با هدف های آموزشی، درمانی، خدماتی و ... در جامعه تشکیل شوند. در این جا می خواهیم با نمونه های دیگری از مؤسسات آشنا شویم.

بیمه

یکی از مهم ترین مؤسساتی که در زندگی اجتماعی، بسیار مورد نیاز افراد است و مشکلات زیادی را در موقعیت های سخت حل می کند، مؤسسه ی بیمه است.

گفت و گو کنید

شما از بیمه چه می دانید؟

چند نوع بیمه را نام ببرید.

آیا تاکنون از بیمه استفاده کرده اید؟

بیمه مؤسسه ای است که هنگام حوادث مختلف به کمک افراد می آید و مشکلات آن ها را تا حد زیادی برطرف می کند. انسان در طول زندگی ممکن است با خطرهای و حوادث گوناگون روبه رو شود که بعضی از آن ها قابل پیش بینی و پیش گیری نیست؛ مانند سیل، زلزله، توفان، آتش سوزی، خشک سالی، تصادفات رانندگی و ... این نوع حوادث ممکن است هم خسارت جانی و هم خسارت مالی در پی داشته باشد که جبران آن ها برای افراد بسیار سخت است.

به این منظور مؤسسات بیمه به وجود آمده‌اند تا در این گونه موارد به افراد کمک کنند تا خسارت‌های آن‌ها را تا حد زیادی جبران کنند.

گفت‌وگو کنید

آیا همه ی افراد می توانند از خدمات بیمه استفاده کنند؟ چگونه؟

وقتی می‌گوییم فردی بیمه شده است؛ یعنی قراردادی بین او و مؤسسه ی بیمه بسته شده است. طبق این قرارداد در مقابل پرداخت مبلغی به نام حق بیمه، مؤسسه باید هنگام بروز حوادث با توجه به نوع بیمه، خسارت‌های آن را جبران کند. آیا می‌دانید شما هم با کارت بیمه ی دانش آموزی در برابر حوادث، بیمه هستید؟

قرارداد ادامه بیمه به طور اختیاری

شماره: _____
تاریخ: _____
فرم شماره «۶»
ادامه بیمه به طور اختیاری

تاریخ تولد متقاضی	روز	ماه	سال
سن متقاضی در تاریخ تقاضا	روز	ماه	سال
کل سلفه پرداخت حق بیمه متقاضی			
هنر سازمان قبل از تقاضا	روز	ماه	سال

این قرارداد بین سازمان تأمین اجتماعی شعبه نمایندگی و آقای/ خانم فرزند _____ بشماره شناسنامه _____ متاهل/ مجرد دارای _____ همسر فرزند _____ بیمه شده شماره _____ به نشانی _____ با آگاهی کامل از مفاد این نامه و مقررات مربوط به بیمه اختیاری مندرج در طهر این قرارداد و بر اساس درخواست کتبی که ملی شماره _____ مورخ _____ ثبت دفتر واحد تأمین اجتماعی مزبور گردیده به منظور برخورداری از حمایت‌های:

- ۱- بیمه بازنشستگی، از کار افتادگی و فوت و درمان یا نرخ ۲۶٪ متعقد می‌گردد.
- ۲- ادعای دریافت حق بیمه برابر با مبالغین دستمزد آخرین ۳۶۰ روز پرداخت حق بیمه متقاضی قبل از تقاضا و با سالی انتخابی که معادل _____ ریال می‌باشد و از ابتدای هر سال به میزان درصدی که طبق مقررات مصوب شورای عالی کار به سلوح دستمزد شاغلین اضافه می‌گردد، سالی کسر حق بیمه افزایش می‌یابد و مبلغ جدید سالی دریافت حق بیمه خواهد بود.
- ۳- شروع این قرارداد به اعتبار درخواست مزبور از تاریخ _____ می‌باشد.
- ۴- متقاضی قبل از اجرای ادامه بیمه به طور اختیاری به لحاظ از کار افتادگی به پزشکی معتمد معرفی می‌گردد و چنانچه از کار افتاده گنی شناخته شود، نسبت به تولد از مزایای مربوط به از کار افتادگی استفاده نماید.
- ۵- بعد از انعقاد قرارداد، بیمه شده مکلف است کل حق بیمه تعیین شده را یکجا و قبل از انقضای مهلت مقرر به سازمان پرداخت کرده و سپس حق بیمه هر ماه را حداکثر تا آخرین روز دو ماه بعد پرداخت نماید و در صورتیکه پرداخت حق بیمه از طرف بیمه شده متوقف گردد و بین تاریخ قطع پرداخت حق بیمه و تاریخ پرداخت حق بیمه مجدد بیش از سه (۳) ماهه ادامه ایجاد نموده قرارداد منعقده ملغی و ادامه بیمه متوقف به تسلیح درخواست مجدد با رعایت مقررات مربوطه خواهد بود.
- ۶- متقاضی تعهد می‌نماید که در تاریخ (که درخواست بیمه اختیاری مشمول هیچیک از منظمهای حمایتی بیمه‌ای است) در کارگاههای مشمول قانون تأمین اجتماعی و نظام بیمه‌ای خاص نمی‌باشد و چنانچه خلاف آن ثابت گردد قرارداد منعقده ملغی بوده و از این نظر هیچگونه حقی نخواهد داشت.
- ۷- استفاده از مزایای تأمین اجتماعی در زمان بیمه برداری و یا در دوران استفاده از مستمریهای بازنشستگی، از کار افتادگی و فوت از هر نظر تابع شرایط پیش بینی شده در قانون تأمین اجتماعی و تغییرات بعدی آن خواهد بود.

نام و نام خانوادگی رئیس شعبه _____ نام و نام خانوادگی مسئول امور مالی بیمه شدگان _____ نام و نام خانوادگی متقاضی _____
امضاء _____ امضاء _____ امضاء و اثر انگشت _____

گفت و گو کنید

دانش آموزان در چه مواردی می توانند از کارت بیمه ی دانش آموزی استفاده کنند؟

بیمه شده گرامی:

هشمن آرزوی سلامتی و موفقیت شما در سال تحصیلی جاری تعهدات بیمه این قرارداد هنگام بروز حوادث مشمول بیمه در طول ششماه روز به شرح ذیل می باشد:

- ۱- فوت ناشی از حوادث: ۱۰۰۰۰۰۰۰ ریال
- ۲- نقض عضو دائم جزئی و کامل ناشی از حادثه: ۱۵۰۰۰۰۰۰ ریال
- ۳- درمان هزینه های پزشکی در هر حادثه ملازم تعهدات بیمه گران پایه: ۱۸۰۰۰۰۰۰ ریال
- ۴- درمان هزینه های اعمال جراحی ناشی از بیماری به شرط بستری: ۱۸۰۰۰۰۰۰ ریال
- ۵- هزینه خرید و پیوند کلیه: ۱۵۰۰۰۰۰۰ ریال
- ۶- تعهدات ملازم از طریق سازمان های آموزش و پرورش مربوطه پرداخت خواهد شد.

مدت اعتبار این کارت از تاریخ ۸۷/۹/۳۱ تا ۸۸/۷/۱ است.
امداد است با رعایت مفاد اساسی و برائت از خود از بروز هر گونه حادثه احتمالی بدستگاری نماید.

کارت بیمه حوادث و درمان
سال تحصیلی ۸۷-۸۶
بیمه ایوان

شماره قرارداد: ۸۷/۱۸۳۶۱/۴۲۳۱۲
نام و نام خانوادگی: امیر محمدی
نام پدر: علی
آدرس و تلفن: خ ولیعمر کوه لار - کوه جایی پل
کدپستی: ۳۷۵۱۷۴۵۶۲۲
نوع و نام واحد آموزشی: _____
شماره شناسنامه: _____
کد ملی: ۰۰۷-۲۰۶۱۴۷۴

در ابتدای سال تحصیلی، هر دانش آموز مقداری پول به عنوان حق بیمه پرداخت می کند تا بیمه‌ی حوادث شود و بتواند کارت بیمه‌ی خود را دریافت کند. با این کارت دانش آموزان می توانند هنگام بروز حادثه بخشی از هزینه های ناشی از حادثه را دریافت کنند.

گفت و گو کنید

آیا شما به جز بیمه‌ی دانش آموزی، تحت پوشش بیمه های درمانی دیگری نیز هستید؟ نام ببرید.

بیش تر افراد جامعه تحت پوشش بیمه های درمانی مختلف هستند؛ مانند: بیمه‌ی خدمات درمانی، تأمین اجتماعی و ... این بیمه ها بخشی از هزینه های درمان و خدمات پزشکی را به عهده دارند و برای بیمه شدگان دفترچه هایی صادر می کنند تا افراد هنگام مراجعه به مراکز درمانی - بهداشتی از خدمات بیمه استفاده کنند.

سازمان بهزیستی

سازمان بهزیستی، مؤسسه ای است که با هدف بهبود زندگی افراد و گروه های آسیب پذیر جامعه در زمینه های توانبخشی، آموزشی و تربیتی، شغلی و ... فعالیت می کند. منظور از گروه های آسیب پذیر، افراد ضعیف جامعه هستند که نیاز به کمک های خاصی دارند؛ مانند: کودکان، سال خوردگان، معلولان و ...

گفت و گو کنید

آیا می دانید بهزیستی چه نوع خدماتی ارائه می دهد؟

مؤسسه ی بهزیستی وظایف گوناگونی در مقابل افراد آسیب پذیر جامعه دارد که در زیر با چند نمونه ی آن آشنا می شوید:

- سرپرستی و کمک های مالی به افراد بی سرپرست؛

- ارائه‌ی خدمات مشاوره‌ای به صورت حضوری و تلفنی در زمینه‌های خانواده، کودک، شغلی، روانی و...؛

- ارائه‌ی خدمات مشاوره‌ای به زوج‌ها برای پیش‌گیری از معلولیت‌ها؛

- پیش‌گیری از انحرافات اخلاقی در جامعه؛

- فعالیت در زمینه‌ی پیش‌گیری از اعتیاد و درمان آن؛

- نگه‌داری، مراقبت و توانبخشی معلولان و آماده‌کردن آن‌ها برای زندگی اجتماعی؛

- نظارت بر فعالیت‌های مهدهای کودک و خانه‌های سالمندان.

گفت‌وگو کنید

آیا می‌دانید چگونه می‌توان از خدمات سازمان بهزیستی استفاده کرد؟

افرادی که به حمایت‌های خاص نیاز دارند، می‌توانند با مراجعه به مراکز بهزیستی و تقاضای عضویت در آن، پرونده تشکیل داده، به عنوان «مددجو» تحت پوشش و حمایت این مؤسسه قرار گیرند و از خدمات آن بهره‌مند شوند.

آیا می دانید سازمان های مردمی چیست؟

علاوه بر سازمان بهزیستی مؤسسات دیگری نیز وجود دارند که می توانند افرادی را که به حمایت نیاز دارند، تحت پوشش خود قرار دهند. این گونه مؤسسات غیر دولتی، سازمان های مردمی نام دارند که زیر نظر سازمان بهزیستی فعالیت می کنند و از عده ای افراد با هدف های مشترک تشکیل شده اند که به صورت داوطلبانه به عضویت این گروه ها در آمده اند؛ مانند: مؤسسه ی حمایت از کودکان بی سرپرست یا بدسرپرست، مؤسسه حمایت از زنان بی سرپرست، مؤسسه ی حمایت از معلولان، آسایشگاه سالمندان و ...

مؤسسات غیر دولتی اهداف فرهنگی و اجتماعی دارند. از ویژگی های مهم آن ها که باعث جذابیت کار این گونه مؤسسات می شود، مشارکت مردم، داشتن ارتباط نزدیک با اجتماعات محلی، درک مشکلات و نیازهای آنان است که هر عضو خود را در رسیدن به اهداف و برنامه های آن مؤسسه سهیم و مسئول می داند.

به سازمان های مردمی NGO هم می گویند.

فکر کنید و پاسخ دهید

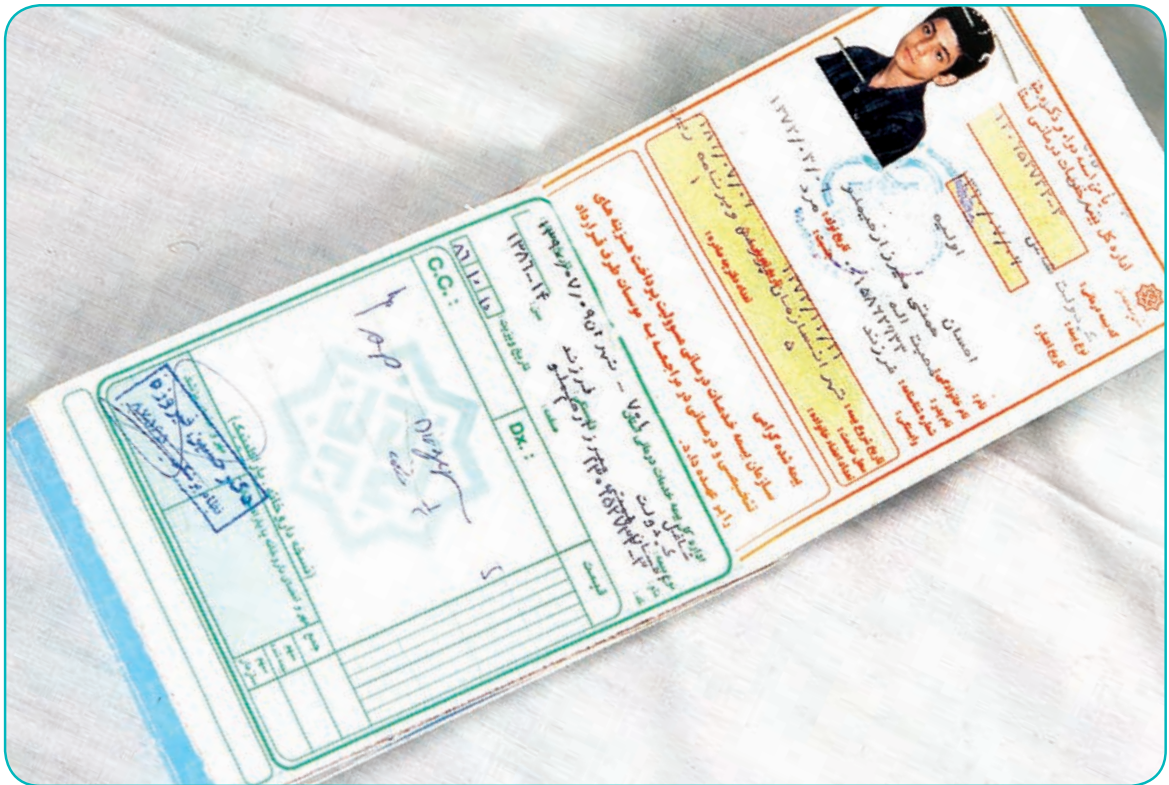
- ۱- مؤسسات با چه هدف هایی تشکیل می شوند؟ دو مورد نام ببرید.
- ۲- نام چند حادثه را که بیمه خسارت آن ها را جبران می کند بنویسید.
- ۳- افراد چگونه می توانند از خدمات بیمه استفاده کنند؟
- ۴- کارت بیمه ی حوادث دانش آموزی چیست؟
- ۵- هدف های اصلی سازمان بهزیستی چیست؟
- ۶- دو مورد از وظایف بهزیستی را تعریف کنید.
- ۷- مددجو کیست؟

فعالیت های تکمیلی

- ۱- تصویر روبرو فیش حقوقی یک کارمند را نشان می دهد، قسمت های مربوط به بیمه را مشخص کنید.

صورتحساب حقوق					
شماره پرسنلی :	سال : ۱۳۸۷				
نام و نام خانوادگی :	ماه : بهمن				
کد	شرح	مبلغ	کد	شرح	مبلغ
۸۵۱-۷۸۸	حقوق مسا	۹۱۲۰۰	۲۳۷۰۰۰	صندوق ذخیره فرهنگیان	
۱۱۳۰۰۰۰۰	فوق العاده معین	۲۳۰۰۰	۸۵۹۹۵۰	پاره سهم شرکت تعاونی انصار	
۱۸۲۰۹۲۳۵	کفک هزینه خانه مداف	۳۰۰۰۰۰	۱۳۳۲۰۰	پاره سهم اداره تعاون	
۲۰۰۰۰۰۰	کفک هزینه اولاد	۷۵۰۰۰۰	۸۳۲۰	وام نذره تعاون	
۳۷۵۰۰۰۰	فوق العاده معین	۹۰۰۰۰	۲۷۳۲۰۰	وام بانک ملی خردساختجوی	
۳۷۵۵۰۰۰۰	قرضی سنواتی	۷۵۰۰۰۰	۳۳۸۳۶۷	وام حساب ۳۷۱۲	
	فوق العاده کارکنان پرسنسه	۳۰۰۰۰۰	۲۳۷۰۰	کسوفقریه ایاب وذهاب	
	فوق العاده جذب مشاغل	۱۸۳۳۳۳۷	۱۸۳۳۳۳۷	کسوفقریه غذا	
	فوق العاده ویژه	۱۳۳۳۹۰۷	۱۳۳۳۹۰۷	بیمه تکمیلی سوهام کارمند	
	سفره معرفه	۲۰۰۰۰۰۰	۲۰۰۰۰۰۰	صندوق بازنشستگی سهم کارمند	
	کفک فخر	۵۰۰۰۰۰۰	۹۱۳۳۵	بیمه خدمات درمانی سرانه	
	کفک هزینه ایاب وذهاب	۲۵۰۰۰۰۰	۲۵۲۴۸۰	عالیات مسافر	
	کفک هزینه غذا	۲۰۰۰۰۰۰	۲۰۰۰۰۰۰	عالیات دانشجو	
جمع پرداختها : ۸۳۳۵۹۹۱ ریال			جمع کسورات : ۳۹۹۶۳۳۷ ریال		
مبلغ ۲۳۳۹۵۲ ریال به حساب ۱۰۳۸۸۱۹۹۰۰۰۲ در بانک ملی (سبنا) واریز گردید.					
وضعیت کارک :	تمام وقت	وضعیت حقوقی :	حقوق بگر		
ساعت اضافه کار :	*	در آمد مستمر :	۲۸۷۰۰۸۸		
در آمد مستمر :	۵۵۱۲۰۸۹۲	درآمد نامستمر :	۵۳۵۵۵۵۵		
جمع اقساط :	۲۳۰۱۳۰۰				
اعداد دقتوجه بیمه درمانی		تعداد بیمه تکمیلی			
کاربرد (هسبر ، تا سه فرورد) :	۴	ریز ۶۰ سال :	*	بفر	
فرورد چهارم به بعد :	*	۶۰ تا ۷۰ سال :	*	بفر	
جانی (بخت پوشش) :	*	۷۰ سال به بالا :	*	بفر	

۲- تصویر زیر صفحه ی اول یک دفترچه بیمه را نشان می دهد. این دفترچه تا چه تاریخی قابل استفاده است؟ در صورت پایان یافتن مهلت آن چه باید کرد؟

۳- دانش آموزان عزیز، به همراه مربی خود به سازمان هلال احمر شهر خود مراجعه کنید و با فعالیت ها و وظایف اعضای آن آشنا شوید.

۴- دفترچه های بیمه ی خود را به مدرسه بیاورید و در مورد مشخصات و نحوه ی استفاده از آن ها به همکلاس های خود توضیح دهید؟

تحقیق کنید

- نام مؤسسات مورد نظر را در جای خالی بنویسید.

چه مؤسسه ای را می شناسید که کشاورزان را راهنمایی می کند؟

چه مؤسسه ای را می شناسید که به آب گرفتگی کوچه ها و خیابان ها رسیدگی می کند؟

چه مؤسسه ای را می شناسید که وظیفه ی رسیدگی به سفرهای زیارتی داخل و خارج از کشور

را بر عهده دارد.

چه مؤسسه ای وظیفه معاینه ی فنی خودروها را بر عهده دارد؟

درس پنجم

ارتباط

در سال های قبل با انواع راه های برقراری ارتباط با دیگران آشنا شدید و دانستید که انسان به روش های کلامی و غیر کلامی، پیام خود را به دیگران می رساند.

انسان همیشه در زندگی اجتماعی مجبور است با افراد و مؤسسات مختلفی در ارتباط باشد. در نتیجه به دنبال روش هایی است که بتواند در زمانی کوتاه و با سرعتی بیش تر، در مکان های مختلف با افراد ارتباط برقرار کند. به همین دلیل با پیشرفت علم، انسان توانسته روش ها و وسایلی اختراع کند تا بتواند هر چه بهتر این نیاز خود را بر طرف کند. برای مثال در سال های گذشته وقتی دو نفر در دو شهر مختلف زندگی می کردند، فقط با نوشتن نامه از حال هم باخبر می شدند و ارتباط برقرار می کردند؛ اما اکنون می توانند با تماس تلفنی یا فرستادن «پیامک» با تلفن همراه یا از طریق اینترنت نیز این کار را انجام دهند.

گفت و گو کنید

آیا می توانید «نامه» و «پیامک» را با هم مقایسه کنید؟

افراد معمولاً به دنبال بهترین وسیله و راه ارتباطی هستند تا بتوانند پیام خود را به طور صحیح و روشن به دیگران برسانند. بنابراین، بهتر است در انتخاب خود، علاوه بر سرعت، به عواملی مثل دقت در رساندن پیام، در دسترس بودن وسیله یا راه ارتباطی، میزان هزینه و ... نیز توجه کنند.

گفت و گو کنید

فرض کنید می خواهید نوشته ای را با سرعت و دقت کافی به جایی ارسال کنید. با توجه به تصاویر بالای صفحه، کدام یک از راه های ارتباطی بهتر به شما کمک می کند؟

هر یک از این وسایل و راه های ارتباطی فواید و ویژگی های خاص خود را دارد و افراد هنگام استفاده از آن ها باید به موقعیت و شرایطی که در آن قرار دارند، توجه کنند. بهترین وسایل و راه های ارتباطی، آن هایی هستند که منظور ما را بهتر و سریع تر منتقل می کنند، اگر وسایل ارتباطی، مناسب نباشند و ضعیف یا کند، عمل کنند، بسیاری از نیازهای جامعه برطرف نمی شود. همان طور که متوجه شدید این وسایل و راه های ارتباطی باید در کشور وجود داشته باشد تا مردم بتوانند از آن ها استفاده کنند. بنابراین لازم است دولت ها، امکانات ارتباط سریع، دقیق و آسان را برای مردم فراهم کنند.

فکر کنید و پاسخ دهید

- ۱- انسان برای ارسال پیام خود از چه روش هایی استفاده می کند؟
- ۲- علم برای برقراری ارتباط چه کمکی به انسان کرده است؟
- ۳- سیستم پیامک تلفن همراه چه نقشی در ارتباط دارد؟
- ۴- برای ارسال پیام و ایجاد ارتباط چه مسائلی مهم است؟ دو مورد را نام ببرید.
- ۵- دولت ها برای آسان تر شدن ارتباط چه وظیفه ای دارند؟

فعالیت های تکمیلی

- ۱- با توجه به تصاویر بگویید هر یک از آن ها چه امکاناتی در اختیار افراد قرار می دهد؟

۲- ارسال نامه با پست و پست تصویری را با هم مقایسه کنید.

.....

.....

.....

۳- آیا تاکنون از اینترنت برای ارتباط استفاده کرده اید؟ یک مورد را بنویسید.

.....

.....

.....

۴- آیا تاکنون از پست تصویری استفاده کرده اید؟ یک مورد را بنویسید.

.....

.....

.....

تحقیق کنید

۱- مهم ترین نقش اینترنت را در ایجاد ارتباط بنویسید.

.....

.....

۲- مهم ترین نقش پست تصویری را در ایجاد ارتباط بنویسید.

.....

.....

درس ششم

حکومت

در هر کشوری برای آن که کارها به طور صحیح و با نظم انجام شود، قوانینی وجود دارد. هیچ جامعه‌ای نمی‌تواند بدون قانون به حیات خود ادامه دهد. نیاز جامعه به قوانین، نیازی اساسی است. اگر در جامعه‌ای قانون نباشد، کار همه‌ی بخش‌ها مختل می‌شود و مردم قادر نخواهند بود نیازهای خود را برطرف کنند.

هریک از تصاویر زیر قوانین را در محیط‌های مختلف نشان می‌دهد. درباره‌ی آن‌ها گفت و گو کنید:

در حکومت جمهوری اسلامی ایران، قوانین براساس دستورات اسلامی نوشته شده است. آیا می‌دانید مهم‌ترین قانون در جمهوری اسلامی ایران چه نام دارد؟

نمایندگان مجلس شورای اسلامی بر اساس قانون اساسی و با توجه به نیاز مردم، قوانین جزئی تری را نیز تصویب می کنند. به این بخش از حکومت که وظیفه ی قانون گذاری را بر عهده دارد، قوه ی مقننه می گویند.

پس از این که قوانین در مجلس تصویب شد باید در کشور اجرا شود. وظیفه ی اجرای قوانین به عهده ی دولت است.

بالاترین مقام در دولت، رئیس جمهور است. او با همکاری وزیران و معاونان خود، مسئول اجرای قوانین در کشور است. به این بخش از حکومت قوه ی مجریه می گویند.

مجلس و دولت به تنهایی نمی توانند جامعه را اداره کنند. بنابراین افراد دیگری در حکومت، فعالیت می کنند تا بر اجرای کامل قوانین در میان مردم نظارت کنند. به این بخش از حکومت قوه ی قضاییه می گویند.

بارها در کوچه و خیابان و... درگیری و اختلاف افراد و گروه ها را شاهد بوده اید. بعضی از این اختلاف ها با دخالت افراد آگاه و با تجربه حل شده، باعث آشتی می شود؛ اما بعضی از آن ها به آسانی حل نمی شود. در این صورت افراد باید به دادگاه مراجعه کنند تا یک فرد عاقل، مؤمن، عادل و آگاه به قوانین به نام قاضی به شکایت آن ها رسیدگی کرده، براساس حق و عدالت قضاوت کند.

گفت و گو کنید

- اگر کسی در جامعه از قوانین سرپیچی کند و حقوق مردم را رعایت نکند، چه پیش می آید؟
- چگونه باید از این تخلفات جلوگیری کرد؟
- در مورد افرادی که از قانون سرپیچی می کنند، چه اقدامی باید کرد؟

- قوه قضاییه وظایف متعددی دارد که در این جا به چند مورد اشاره می شود.
- به اختلاف ها و شکایت های مردم رسیدگی می کند.
  - برای پیش گیری از جرم یا سرپیچی از قوانین، فعالیت می کند.
  - اگر جرمی یا خلافی اتفاق افتاد، آن را کشف و برای مجرم یا متخلف، مجازات تعیین می کند.
  - عدالت را در سراسر کشور اجرا می کند. به این معنا که قوانین، در همه جا و در مورد همه کس، یکسان اجرا می شود.
- با توجه به مطالب گفته شده متوجه شدید که حکومت جمهوری اسلامی ایران را سه قوه اداره می کند که عبارت اند از: قوه مقننه، قوه مجریه و قوه قضاییه و رهبر که به عنوان بالاترین مقام کشور بر این سه قوه نظارت می کند.

قوه مقننه

قوه مجریه

قوه قضاییه

فکر کنید و پاسخ دهید

- ۱- چرا کشورها باید قانون داشته باشند؟
- ۲- در حکومت جمهوری اسلامی ایران، قوانین بر چه اساسی نوشته شده است؟
- ۳- وظیفه ی قوه ی مقننه چیست؟
- ۴- چه کسانی مسئول اجرای قوانین در کشور هستند؟
- ۵- دو مورد از وظایف قوه ی قضائیه را بیان کنید.
- ۶- دو مورد از ویژگی های قاضی را بنویسید.
- ۷- سه قوه ی حکومت جمهوری اسلامی ایران را نام ببرید.

فعالیت‌های تکمیلی

۱- یکی از قوانین کشور را درباره ی تحصیل دانش آموزان بنویسید.

.....
.....

۲- در حال حاضر بالاترین مقام دولت کیست؟

.....

۳- روزنامه های این هفته را مطالعه کنید، یک خبر در باره ی دولت پیدا کنید و در کلاس ارائه

دهید.

.....
.....

تحقیق کنید

۱- نام رئیس هر قوه را در جای خالی خود بنویسید.

قوهی مقننه

قوهی مجریه

قوهی قضاییه

۲- یکی از قوانین را که به تازگی در مجلس تصویب شده است، بنویسید.

درس هفتم

فعالیت‌های اقتصادی

تاکنون دانستید هر فردی برای رفع نیازهای خود باید شغلی داشته باشد تا با درآمد حاصل از آن، هزینه‌های زندگی اش را پرداخت کند، هم چنین می دانید افراد، اجتماع را به وجود می آورند، بنابر این رفع نیازهای آنان باعث رفع نیازهای جامعه نیز می شود. افراد برای ادامه ی زندگی و حفظ اجتماع ، لازم است فعالیت کنند تا هزینه های زندگی خود را تأمین کنند که به آن فعالیت اقتصادی می گویند. درباره ی تصاویر زیر گفت و گو کنید.

کار مهندسان و کارگران در کارخانه

کار کشاورزان در زمین های کشاورزی

بعضی از فعالیت های اقتصادی باعث تولید کالا می شوند؛ مانند: کار کشاورزان در زمین های کشاورزی که طی این فعالیت اقتصادی، محصولاتی چون: گندم، جو، برنج، سیب زمینی، انواع میوه و ... تولید می شوند. یا کار مهندسان و کارگران کارخانه ها، که در این فعالیت اقتصادی کالاهایی چون: خودرو، لوازم خانگی ، محصولات غذایی، محصولات بهداشتی و ... تولید می شوند. درباره ی تصاویر زیر گفت و گو کنید .

ارائه خدمات حمل و نقل توسط رانندگان

ارائه خدمات بهداشتی، درمانی توسط پرستاران

نوعی دیگر از فعالیت های اقتصادی، خدماتی را به مردم عرضه می کند برای مثال: کار پرستاران در مراکز درمانی که طی این فعالیت اقتصادی، خدمات بهداشتی، درمانی؛ مانند؛ رسیدگی به بیماران، درمان آنان، اجرای واکسیناسیون و .... به افراد ارائه می شود. یا کار رانندگان شرکت واحد که در این فعالیت اقتصادی، جابه جایی مسافران به نقاط مختلف انجام می شود. درباره ی تصاویر زیر گفت و گو کنید.

توزیع کننده ی محصولات غذایی

توزیع کننده ی دارو در داروخانه

بعضی دیگر از فعالیت های اقتصادی باعث توزیع و پخش کالا و خدمات می شوند؛ مانند: توزیع و پخش دارو یا مواد غذایی به داروخانه ها و فروشگاه ها و رساندن آن به مصرف کننده ها. بنابراین به هر گونه فعالیت در زمینه ی تولید محصول، توزیع و ارائه ی خدمات که باعث کسب درآمد و بهتر شدن وضعیت اقتصادی جامعه شود ، فعالیت اقتصادی می گویند. فعالیت های اقتصادی با عوامل زیادی رابطه دارد که در این جا به بعضی از آن ها اشاره می کنیم.

رابطه ی فعالیت های اقتصادی با عوامل طبیعی

یکی از عوامل مهم که بر اقتصاد هر کشور تأثیر زیادی دارد، عوامل طبیعی است. برای مثال اگر کشوری آب و هوای معتدل، میزان رطوبت مناسب و بارندگی کافی داشته باشد، زمین های آن حاصل خیز می شود و کشاورزی و دامداری در آن رونق خواهد داشت. بنابراین تولید محصولات کشاورزی و دامداری باعث رشد اقتصادی آن کشور می شود.

اگر کشوری آب و هوای خشک و کم آب داشته باشد، فعالیت های کشاورزی و دامداری در آن با مشکل روبرو می شود و فعالیت اقتصادی خوبی در این زمینه نخواهد داشت. یکی دیگر از عوامل طبیعی که بر فعالیت های اقتصادی هر کشور تأثیر زیادی دارد داشتن منابع طبیعی و معادن است. برای مثال: اگر کشوری منابع طبیعی و معادن خوبی نظیر معادن سنگ، فلز، نفت و جنگل داشته باشد، فعالیت اقتصادی آن در زمینه ی صنعت رونق خواهد داشت و به راحتی می تواند موادّ اولیه ی مورد نیاز خود را تهیه کرده، محصولات زیادی تولید کند.

معدن آهن

ورقه های آهنی

کارخانه‌ی خودروسازی

کارخانه‌ی ساخت لوله

مغازه‌ی لوله فروشی

تولید تیر آهن

ساختمان سازی

بنابر این نتیجه می‌گیریم محیط طبیعی مناسب یکی از عوامل مهم در فعالیت‌های اقتصادی هر کشور است.

گفت‌وگو کنید

علاوه بر آب و هوا و منابع طبیعی چه عامل دیگری در صنعت هر کشور نقش مهم دارد؟

رابطه‌ی فعالیت‌های اقتصادی با صنعت

علم و دانش و داشتن وسایل پیشرفته برای تولید، یکی از عوامل مهم در صنعت هر کشور است. بعضی از کشورها با وجود داشتن منابع طبیعی و معادن کم، کارخانجات گوناگون دارند و محصولات زیادی تولید می‌کنند. این کشورها دارای دانش جدید و وسایل پیشرفته هستند که برای تولید محصولات گوناگون از آن‌ها استفاده می‌کنند. آن‌ها مواد اولیه‌ی صنعت خود را از سایر کشورها خریداری کرده، محصولات صنعتی جدیدی را تولید می‌کنند و در اختیار کشور خود و دیگر کشورها قرار می‌دهند.

کارخانه ساخت اتوبوس

کارخانه ساخت کشتی

کارخانه ساخت پایه‌های آهنی

کارخانه لوله سازی

رابطه‌ی فعالیت‌های اقتصادی با آموزش

یکی از عوامل مهم دیگر که بر پیشرفت اقتصادی هر کشور اثر می‌گذارد، آموزش افراد است؛ زیرا هر چه افراد در رشته‌های مختلف متخصص و ماهرتر باشند می‌توانند بهتر کار کنند و محصولات خوب و با کیفیت بالاتری تولید کنند.

گفت‌و‌گو کنید

دو کشاورز را در نظر بگیرید: یکی از آن‌ها؛ بدون آموزش در زمینه‌ی دانش جدید، از روش‌ها و ابزار قدیمی برای شخم زدن، کاشتن، آبیاری و برداشت محصول استفاده می‌کند؛ کشاورز دیگر آموزش دیده و با دانش روش‌های جدید و وسایل صنعتی پیشرفته آشنا است، می‌تواند از تراکتور برای شخم‌زدن، پمپ و لوله‌کشی برای آبیاری و ماشین‌های مخصوص برای برداشت و جمع‌آوری محصول استفاده کند.

نتیجه‌ی کار دو کشاورز را باهم مقایسه کنید.

از مقایسه‌ی دو نمونه‌ی صفحه قبل نتیجه می‌گیریم دانش، آموزش و وسایل پیشرفته نقش مهمی در فعالیت‌های اقتصادی دارد و علاوه بر سرعت کار، باعث بالا رفتن کیفیت و میزان تولید نیز می‌شود.

فکر کنید و پاسخ دهید

- ۱- فعالیت اقتصادی را تعریف کنید.
- ۲- دو تولید کننده‌ی کالا را نام ببرید .
- ۳- یک فعالیت اقتصادی را که باعث ارائه‌ی خدماتی به مردم می‌شود، نام ببرید.
- ۴- دو توزیع کننده‌ی کالا و خدمات را نام ببرید.
- ۵- یکی از عواملی را که بر فعالیت‌های اقتصادی یک کشور تأثیر دارد، نام ببرید.

فعالیت‌های تکمیلی

با توجه به تصاویر، فعالیت‌های اقتصادی هر یک را مانند نمونه، علامت بزنید.

خدمات

توزیع

تولید

خدمات

توزیع

تولید

خدمات

توزیع

تولید

خدمات

توزیع

تولید

خدمات

توزیع

تولید

خدمات

توزیع

تولید

خدمات

توزیع

تولید

خدمات

توزیع

تولید

تحقیق کنید

۱- به دو گروه تقسیم شوید و هر گروه یک کارخانه ی صنعتی را انتخاب کنید و به سؤال های زیر پاسخ دهید.

نام کارخانه: .....

مواد اولیه ی لازم: .....

.....

کالاهای تولید شده: .....

.....

مکان های توزیع این کالاها: .....

۲- یک نوع فعالیت خدماتی را انتخاب کرده، درباره ی آن یک روزنامه دیواری تهیه کنید.

درس هشتم

جغرافیا

یادآوری

به نقشه ی زیر نگاه کنید و به سؤال پاسخ دهید.

- استان خود را روی نقشه پیدا کرده، رنگ کنید.
- کدام استان در شمال استان شما قرار دارد؟
- کدام استان در جنوب استان شما قرار دارد؟
- کدام استان در شرق استان شما قرار دارد؟
- کدام استان در غرب استان شما قرار دارد؟
- آیا استان شما با کشورهای همسایه مرز مشترک دارد؟ آن کشورها را نام ببرید.

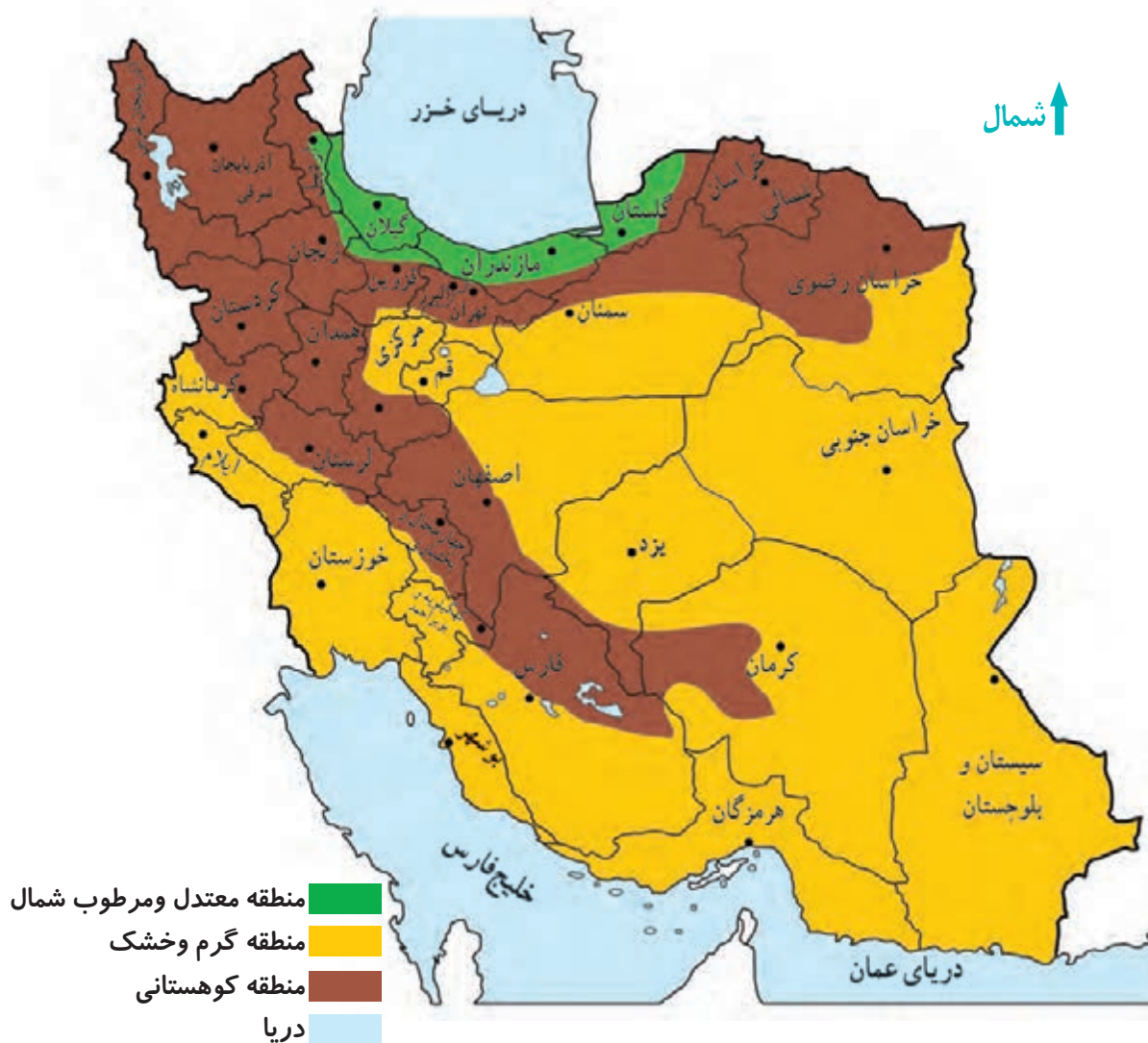
آیا می دانید مرز چیست؟

آخرین حدی که سرزمین یک کشور را از کشور همسایه جدا می کند، مرز می گویند.

- کدام کشورها در شمال با ایران مرز مشترک دارند؟
- کدام کشورها در جنوب با ایران مرز مشترک دارند؟
- کدام کشورها در شرق با ایران مرز مشترک دارند؟
- کدام کشورها در غرب با ایران مرز مشترک دارند؟

با توجه به نقشه، سؤال ها را پاسخ دهید.

- استان شما در کدام منطقه ی آب و هوایی قرار دارد؟

- آب و هوای استان شما چگونه است؟

- آیا دما در همه ی نقاط استان شما یکسان است؟

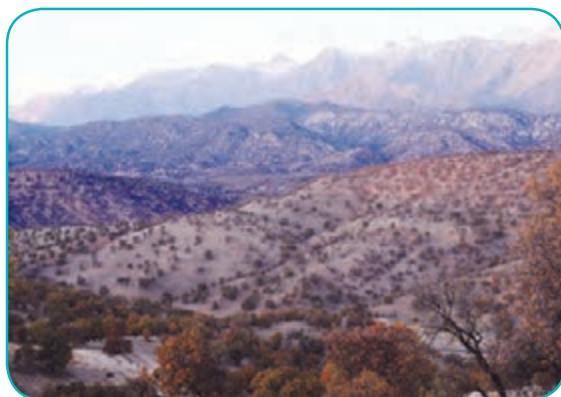
- میزان بارندگی در استان شما چگونه است؟

- آیا در استان شما جنگل وجود دارد؟

آیا در استان شما رود یا رودخانه هایی وجود دارد؟ نام ببرید.

آیا در اطراف استان شما کوه وجود دارد؟ آن‌ها را نام ببرید.

آیا استان شما در کنار دریا قرار دارد؟ کدام دریا؟

خطرهای طبیعی

در طی سال‌های گذشته با طبیعت ایران و ویژگی‌های آن آشنا شدید. اکنون می‌خواهیم شما را با خطرهای طبیعی که کشور ما را تهدید می‌کند و هر سال باعث به وجود آمدن خسارت‌های سنگین می‌شود، آشنا کنیم.

خطرهای طبیعی معمولاً به حوادثی؛ مانند: سیل، زلزله، توفان، خشک‌سالی، آتش‌سوزی و ... می‌گویند. انسان با شناخت هر چه بیش‌تر از محیط خود می‌تواند در مقابل خطرهای طبیعی رفتار مناسبی نشان داده، تا حد امکان خسارت‌های مالی و جانی آن را کاهش دهد.

زلزله:

ایران جزء مناطق زلزله خیز جهان است و هر سال در اثر این بلای طبیعی خسارت های زیادی به کشور وارد می شود. هنوز انسان نتوانسته پیش بینی کند که زلزله در چه زمان، مکان و با چه شدتی اتفاق می افتد؛ ولی اگر موارد ایمنی را رعایت کند، می تواند خطرهای زلزله را کاهش دهد.

گفت و گو کنید

هنگام وقوع زلزله چه موارد ایمنی را باید رعایت کرد تا باعث کاهش خطرهای آن شود.

راه های کاهش خسارت های ناشی از زلزله

۱- آموزش مردم در مقابل زلزله قبل از وقوع؛

۲- ایجاد آمادگی کامل در اداره ها و سازمان ها

برای مقابله با بحران زلزله؛

۳- مقاوم سازی ساختمان ها با رعایت اصول

ایمنی در برابر زلزله؛

۴- ایجاد مکان های امن در واحدهای

مسکونی.

سیل :
رودخانه ها گاهی هنگام بارندگی های شدید باعث ایجاد سیل در زمین های اطراف خود می شوند و خسارت هایی مانند: خراب شدن خانه ها، از بین رفتن زمین های کشاورزی، باغ ها، شکستن پل ها و ... را به وجود می آورند. عوامل مهمی که باعث بروز سیل در مناطق مختلف می شوند عبارت اند از:

- از بین رفتن مراتع و تخریب جنگل ها؛

- چرای بیش از حد دام؛

- رگبارهای تند و باران های شدید؛

- عدم وجود سدها و کانال ها برای نگه داری و هدایت جریان آب.

- شیب تند؛

خشک سالی :

خشک سالی پدیده ای است که ممکن است در هر منطقه ای رخ دهد؛ اما در مناطق خشک و نیمه خشک، که میزان بارندگی آن ها در طول سال کم و نامنظم است، خسارت بیش تری بر جای می گذارد و آثار آن سال ها پس از پایان خشک سالی نیز باقی می ماند.

گفت و گو کنید

خشک سالی چه خسارت هایی بر جای می گذارد؟

راه های مقابله با خشک سالی

- آموزش و تشویق مردم برای صرفه جویی در مصرف آب؛

- مصرف درست از منابع آبی و جلوگیری از هدر رفتن آب؛

- ایجاد و گسترش جنگل ها و مراتع و جلوگیری از تخریب آن؛

- احداث سد برای ذخیره کردن آب ها.

فعالیت های تکمیلی

* با توجه به نقشه ی استان خود به سؤال های زیر پاسخ دهید.

- شما در چه شهری زندگی می کنید؟

- نام شهرهای همسایه ی شهر خود را در جای مناسب بنویسید.

همسایه ی شرقی

همسایه ی شمالی

همسایه ی غربی

همسایه ی جنوبی

* استان من در منطقه ی آب و هوایی ..... قرار دارد.

- شهر من آب و هوای ..... دارد.

- میزان بارندگی در شهر من ..... است.

* تاکنون در شهر من این خطرهای طبیعی اتفاق افتاده است:

سیل	زلزله
توفان	خشک سالی
و	آتش سوزی

تحقیق کنید

آیا تاکنون به استان ها و یا شهر های همسایه ی شهر خود سفر کرده اید؟

- برای سفر از چه راه ارتباطی استفاده کرده اید؟ علامت بزنید.

آبی	هوایی	زمینی
-----	-------	-------

- با چه وسیله ای سفر کرده اید؟ علامت بزنید.

قطار	اتوبوس	مینی بوس	ماشین سواری	چهار پایان
اتوبوس دریایی	کشتی	قایق	هوپیما	

- با توجه به شهر یا استانی که سفر کرده اید به سؤال های زیر پاسخ دهید.

چه جاهای دیدنی را دیده اید؟

سوغات آن جا را نام ببرید.

لباس محلی آن جا چگونه بود؟

مردم به چه زبانی صحبت می کردند؟

غذاهای محلی آن جا را نام ببرید؟

صنایع دستی آن را نام ببرید.

ویژگی های خانه های محلی آن را نام ببرید.

چه میوه ها و سبزی هایی دارد؟

چه صنعتی در آن جا وجود دارد؟

چه کارخانه هایی دارد؟